

Inventering av gulkronill i Ulleråker, Uppsala kommun

Naturföretaget 2021

Inventering och rapport: Anna-Lotta Hellqvist
Foto: Anna-Lotta Hellqvist
Kvalitetsgranskning: Emma Hellkvist
Datum rapport: 2021-08-20
Version: 1

Kontaktperson för denna rapport: Anna-Lotta Hellqvist, anna-lotta@naturforetaget.se,
073-086 40 24

Naturföretaget
Vaksalagatan 6
753 20 Uppsala

info@naturforetaget.se

Kartor publicerade med tillstånd av ESRI

Innehåll

Sammanfattning.....	4
Bakgrund	5
Metodik	5
Inventering	5
Datainsamling.....	5
Förstudie	5
Relevanta arter.....	5
Osäkerhet i bedömningen	5
Beskrivning av området.....	6
Ångströmslaboratoriet, norr om Kungsängsleden	6
Ulleråker, södra sidan om Kungsängsleden	7
Resultat.....	8
Slutsats/Diskussion.....	9
Källor.....	10
Litteratur	10
Databaser	10
Bilaga 1	1

Sammanfattning

Inför den kommande detaljplanen för Tallstråket inom Ulleråkersprojektet önskade Uppsala kommun en inventering av äkta gulkronill (*Hippocrepis emerus*) för att fastställa artens utbredning, hur många exemplar som finns samt vilka kompensationsåtgärder som kan vara aktuella för bevarandet av arten. Vid besök på lokalen hittades dock enbart exemplar av den snarlika underarten sydkronill (*Hippocrepis emerus emeroides*) som enligt en artikel i Svensk Botanisk Tidskrift planterades in längsmed Kungsängsleden vid dess invigning 1982.

Populationen uppgår i dagsläget till cirka 280 exemplar. Större delen av populationen finns i vägreken på Kungsängsledens södra sida med spridning från bron på Lägerhyddsvägen fram till korsningen Kungsängsleden-Dag Hammarskjölds väg. Då sydkronill är en främmande art i Sverige är inga kompensationsåtgärder förpliktigade men den aktuella populationen kan anses ha ett visst kulturhistoriskt värde på grund av dess långa historia på lokalen.

Bakgrund

Inför den kommande detaljplanen för Tallstråket inom Ulleråkersprojektet önskade Uppsala kommun en inventering av äkta gulkronill. Det planeras även en ny bro över Kungsängsleden som berör arten på norra sidan leden. En bedömning önskas av påverkan på arten till följd av kommande detaljplanering inom Ulleråker samt tillkommande bro. Inventering av äkta gulkronill syftar till att fastställa utbredningsområde för arten, samt skapa en uppfattning om hur många exemplar av arten som förekommer. Utöver besöken på lokalen behövs även en litteraturstudie kring huruvida arten går att flytta eller om andra typer av kompensation kan göras för arten.

Metodik

Inventering

Området inventerades den 3 juni 2021. Inventeringen skedde till fots, varje individ besöktes och märktes med en GPS-punkt samt en bild som registrerades i ett Arc-GIS kartlager. På de ställen där bestånden var för tät för att urskilja enskilda individer av arten ritades en polygon och beståndet fotograferades.

Datainsamling

Data inhämtades i fält med appen Collector for ArcGIS i mobiltelefon, med ortofoto som bakgrund. Polygoner, punkter och linjer ritades in i appen, och synkroniserades direkt in i ArcGIS. Datat kan sedan tas ut från ArcGIS i olika format, t.ex. shapefiler. Noggrannheten är ca 5–10 m. Koordinatsystemet som användes var Sweref 99 TM.

Förstudie

Fynd av gulkronill som rapporterats i området har inhämtats från ArtDatabanken.

Relevanta arter

I den här rapporten nämns två snarlika arter som är viktiga att skilja åt. Äkta gulkronill är en inhemsk art som enbart återfinns på Öland och Gotland där den växer på kalkrik mark i sprickor på klinter och i karstområden, vanligen i glesa skogs- eller buskmarker. Äkta gulkronill är listad som NT i rödlistan och det största hotet mot den är igenväxning på grund av uteblivet bete samt alltför hård buskröjning på dess lokaler. Sydkronill är en underart till äkta gulkronill som återfinns naturligt i södra Europa och har tagits till Sverige som en trädgårdsväxt. Sydkronill klassas som en främmande art i Sverige med låg risk för invasivitet.

Osäkerhet i bedömningen

Inventeringen genomfördes i början av juni när gulkronillen blommar för att underlätta identifikation. Trots stor noggrannhet i sökandet är det givetvis möjligt att små exemplar av arten kan ha missats då området bitvis innehöll mycket tät snårskog.

Beskrivning av området

Ångströmlaboratoriet, norr om Kungsängsleden

Den norra delen av området består till största delen av campusområdet med parkeringsplatser, klippta gräsmattor och rabatter.

Närmare vägkanten mot Kungsängsleden finns ett stråk med ung blandskog av lönn, björk, tall, gran och lärk samt introducerade exemplar av gullregn. Markfloran i skuggan av träden är frisk och innehåller till exempel tusensköna, gullviva, knölsmöblomma, smultron, maskrosor och kirskål.

Dikesrenen mot Kungsängsleden är mestadels torr och solbelyst med en del exponerad jord, här hittades bland annat mer smultron och prästkrage (Figur 1). Alla exemplar av sydkronill återfanns i vägkanten och på slänterna ner mot Kungsängsleden, inga exemplar hittades på campusområdet.

Figur 1. Solbelyst vägkant norr om Kungsängsleden.

Ulleråker, södra sidan om Kungsängsleden

Området är till största delen bebyggt och genomkorsas av grönområden av lundliknande karaktär med frisk ängsflora och klippt gräs i markskiktet och äldre lärk och tall i trädskiktet (Figur 2).

På båda sidor om cykelbanan som löper parallellt med Kungsängsleden växer ung, tät blandskog med till exempel gran och björk (Figur 3). Vägrenen mot Kungsängsleden är frisk och till större delen beskuggad av ung blandskog. I brynet mellan den klippta väggkanten och blandskogen finns de flesta och största bestånden av sydkronill.

Figur 2. Bebyggt område med grönområden, söder om Kungsängsleden.

Figur 3. Blandskog längsmed cykelbanan.

Resultat

Vid fältbesöket uppdagades att det som trots vara äkta gulkronill är exemplar av den sydliga underarten sydkronill men metodiken är ändå densamma. Vid inventeringen GPS-markerades 173 individer och fyra täta bestånd ritades in och numrerades 1–4 (tabell 1). Sammanlagt beräknas populationen uppgå till cirka 283 individer. Merparten av populationen finns i vägrenen på södra sidan om Kungsängsleden och den näst största lokalen finns i vägrenen på Kungsängsledens norra sida med uppskattningsvis 62 individer.

I området vid cykeltunnlarna på Valsätraleden under Dag Hammarskjölds Väg och Kungsängsleden finns täta bestånd av sydkronill på östra sidan om Dag Hammarskjölds Väg. Enstaka exemplar av arten har även fått fäste på den södra sidan av cykelbanan som löper längsmed Kungsängsleden och 8 individer finns fördelade på båda sidor om cykelbanan vid Emmy Rappes väg.

Tabell 1. Uppskattning av antal individer i respektive bestånd.

Bestånd	Uppskattat antal individer
1	20
2	50
3	20
4	20

Slutsats/Diskussion

Vid besök på lokalen återfanns ingen äkta gulkronill utan enbart exemplar av underarten sydkronill vilka skiljs åt genom att sydkronill har mångblommiga flockar och ett helt fjäll på insidan av seglets skaft till skillnad från äkta gulkronill som har fåblommiga flockar och ett kluvet fjäll. Detta bekräftades även i kontakt med Mora Aronsson på Artdatabanken SLU.

I Svensk Botanisk Tidskrift (Volym 88: Häfte 5, sid 305, 1994) står det att läsa om inplanteringen som skedde 1982 vid Kungsängsledens färdigställande. Den dåvarande fritidsförvaltningens parkavdelning gavs i uppdrag att etablera vegetation på vägens slänter och efter ett misslyckat försök att åstadkomma en ljunghed föll valet på att skapa en blomsteräng med inslag av ärtväxter. Enligt författarens efterforskningar kommer de fröer som planterades längsmed Kungsängsleden ifrån en grossist i Hamburg som arbetade med kontraktsodlingar i bland annat Bulgarien. Det kan därför antas att fröerna kommer ifrån närliggande länder och att de exemplar som växer vid Kungsängsleden är av den sydliga underarten. Detta bekräftades även av artikelförfattaren vid besök på lokalen där de artbestämde individerna.

Populationen av sydkronill i Uppsala bör därför vara att räkna som en odling och även om den har ett visst kulturhistoriskt värde med avseende på sin 40-åriga historia på lokalen kan den inte betraktas ha ett naturvärde då det inte är äkta gulkronill. Med anledning av det kulturhistoriska värdet kan det vara aktuellt att vidta åtgärder för att sköta populationen genom varsam röjning av sly runt buskarna för att förhindra igenväxning. Arten missgynnas av både igenväxning och hård röjning och det kan potentiellt ta lång tid för den att återhämta sig om populationen skulle decimeras på grund av för hård röjning eller andra störningar.

Det finns en risk att sydkronill hybridiserar med äkta gulkronill om de skulle korsas men då de enda populationerna av äkta gulkronill finns på Gotland och Öland förefaller risken liten att populationen i Uppsala skulle utgöra en risk för den äkta gulkronillen. Enligt Mora Aronsson kan exemplar som riskerar att skadas vid bygget grävas upp och omplaceras men eftersom arten inte faller under något skydd och ej är rödlistad är inga sådana åtgärder nödvändiga.

Spridningstakten för den aktuella populationen av sydkronill förefaller vara låg, ett tiotal exemplar beskrevs när platsen inventerades 1994 vilket har ökat till cirka 280 exemplar idag på en begränsad yta. Sannolikt är arten vid den yttersta gränsen på sitt spridningsområde och kan därför ha därför begränsad reproduktionsförmåga, om viljan finns att bevara den här populationen är detta något att ta i beaktande vid eventuella störningar. Man bör även välja plats för omlokalisering med stor omsorg om detta alternativ skulle vara aktuellt. Arten har etablerat sig starkt på den södra sidan av Kungsängsleden som är något friskare och mindre solbelyst än den norra sidan, för en framgångsrik omlokalisering bör därför liknande förhållanden vara önskvärda.

Källor

Litteratur

Svensk Botanisk Tidsskrift 1994. Volym 88: Häfte 5, sid 305. Svenska Botaniska Föreningen, Uppsala

Databaser

ArtDatabanken. Uttag ur Artportalen och Obsdatabasen (2021-06-01)

ArtDatabanken. www.artfakta.artdatabanken.se (2021-06-01)

Den virtuella floran. <http://linnaeus.nrm.se/flora/welcome.html> (2021-07-16)

Bilaga 1

